

Ärende ANM 2014/584 handling 4

Skaraborgs tingsrätt

Box 174

541 24 Skövde

Ansökan om stämning

Kärande: Diskrimineringsombudsmannen
Box 3686
103 59 Stockholm

Företrädd av: Processföraren Ulrika Dietersson
Adress som ovan
E-post do@do.se och ulrika.dietersson@do.se
Telefon 08-120 20 796

Svarande: Kommun

Saken: Diskriminering enligt diskrimineringslagen (2008:567)
m.m.

Diskrimineringsombudsmannen (DO) ansöker härmed om stämning mot Xs kommun

DO för som part talan för A med stöd av 6 kap. 2 § diskrimineringslagen (2008:567), DL. A:s vårdnadshavare har medgett att DO för hans talan.

Sekretess

DO begär att domstolen förordnar om att sekretess ska gälla hos domstolen för uppgifterna om A:s och B:s samt A:s vårdnadshavares personuppgifter, enligt 36 kap. 4 § 2 offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, då det kan antas att A och B lider avsevärd skada eller betydande men om uppgifterna röjs. DO hemställer även om stängda dörrar under förhandlingen enligt rättegångsbalken 5 kap. 1 § andra stycket. Vidare begär DO att domstolen förordnar om fortsatt sekretess för uppgifterna i samband med att rätten slutligt avgör målet, enligt 43 kap. 5 § andra stycket OSL, och att sekretessen ska bestå också för uppgift som tas in i domstolens dom eller annat beslut, enligt 43 kap. 8 § andra stycket OSL.

Yrkanden

DO yrkar att Xs kommun förpliktas att till A utge diskrimineringsersättning och skadestånd med 100 000 (etthundratusen) kronor. På beloppet yrkas ränta enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för delgivning av stämning till dess full betalning sker.

DO yrkar också ersättning för rättegångskostnader med ett belopp som senare kommer att anges.

Sammanfattning av grunderna för talan

A har under sin skolgång på Y-skolan i Xs kommun, under åren 2009-2012, blivit utsatt för trakasserier som har samband med etnisk tillhörighet och sexuella trakasserier samt annan kränkande behandling av en annan elev. Skolan har haft kännedom om trakasserierna och den kränkande behandlingen. Y-skolan har inte i erforderlig omfattning utrett omständigheterna kring trakasserierna och den kränkande behandlingen och vidtagit de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra fortsatta trakasserier och fortsatt kränkande behandling.

Detta innebär att Xs kommun, i egenskap av huvudman för Y-skolan, har brutit mot 2 kap. 7 § DL, 14 a kap. 10 § skollagen (1985:1100) och 6 kap 10 § skollagen (2010:800). Xs kommun ska därför betala diskrimineringsersättning och skadestånd för den kränkning som överträdelsen har inneburit enligt 5 kap. 1 § DL, 14 a kap. 12 § skollagen (1985:1100) och 6 kap. 12 § skollagen (2010:800).

Omständigheter

Bakgrund

A är född 1996. Han gick under åren 2009--2012 i högstadiet på Y-skolan i X.

Händelseförlopp

Under hela högstadietiden blev A kontinuerligt utsatt för trakasserier och annan kränkande behandling av en pojke (B) som gick i en parallellklass. Varje gång de möttes i skolans lokaler fick A höra nedsättande tillmälen från B såsom ”blatte, invandrarfitta, turkjävel, råtta och råttface”. B trakasserade A för hans efternamn och förvanskade det till ett öknamn med anspelning på det manliga könsorganet. B skrev även nedsättande tillmälen om A på Facebook. B provocerade A på olika sätt och uttalade hot om att A skulle få ”stryk”. Utöver de ständiga verbala trakasserierna förekom vid flera tillfällen incidenter av mer allvarligt slag, vissa med inslag av fysiskt våld.

En sådan händelse inträffade på höstterminen 2009, i årskurs sju, när eleverna befann sig i skolans idrottshall. Det uppstod en diskussion mellan A och B, varvid B uttalade nedsättande tillmälen mot A. Diskussionen slutade med att B slog till A på kinden med öppen hand. En elevassistent var närvarande, men

han ingrep först efter att B hade tagit till våld. Elevassistenten informerade A:s klassföreståndare om händelsen. Klassföreståndaren frågade A om han hade ont och ringde till A:s föräldrar för att berätta om händelsen. Klassföreståndaren sa till A och hans föräldrar att de kunde göra en polisanmälan. De ville dock inte göra någon polisanmälan utan förlitade sig på att skolan skulle vidta åtgärder.

En annan händelse inträffade på vårterminen i årskurs sju, när skolan hade temavecka. A och B hade valt samma ämne – musik – och hamnade då i samma grupp. På en lektion genomfördes en lek med ett moment som innebar att deltagarna skulle slå varandra lätt på axeln. B gick fram till A, som inte ville leka med B, varpå B tvingade ner A:s huvud och slog till A hårt på axeln. A berättade för läraren vad B hade gjort. Läraren pratade med B. B fortsatte trakassera A under hela temaveckan.

A och B hade lektioner i tyska tillsammans. Under höstterminen 2010, i årskurs åtta, inträffade följande på en språklesson. B kastade suddgummi på A om och om igen. B retade A för att ingen ville sitta bredvid A på lektionen och uttalade nedlåtande tillmälen. När A bad att B skulle sluta hotade B med stryk. Till slut fångade A suddgummit och kastade tillbaka det på B. B gick då fram till A och slog honom. Läraren i tyska informerade skolans rektor om händelsen. A:s klassföreståndare ringde till A:s föräldrar och berättade om vad som hade hänt. Rektorn talade med de inblandade. B blev avstängd från skolan ett par dagar och fick sedan enskild undervisning under ca två veckors tid. B gick därefter inte längre på samma lektioner i tyska som A.

När eleverna skulle ha gymnastiklektion utsattes A vid flera tillfällen för trakasserier av B i omklädningsrummet. Vid minst två tillfällen tog B av sig sina byxor och kalsonger och visade rumpan och sitt könsorgan intill A:s ansikte. Skolan erbjöd först A att byta om i ett annat rum. I början av årskurs nio bestämdes det att A:s klass skulle byta om i ett annat omklädningsrum. Lösningen fungerade emellertid inte eftersom eleverna inte följde uppmaningen.

I samband med skolavslutningen i årskurs nio deltog skolans avgångselever i arrangemanget "Sista natten med gänget" på Skara sommarland. Några av de anställda på skolan var närvarande. När A stod på dansgolvet och dansade med en flicka kom en grupp om sju-tio personer fram och omringade A och drog bort honom från dansgolvet. En av personerna var B. B puttade A mot ett stängsel och hotade A med stryk. A lyckades fly därifrån och kontakta en lärare. A ringde hem och berättade för sina föräldrar vad som hänt. A:s mamma ringde till A:s klassföreståndare och till polisen. Polis kom till platsen. A blev skjutsad hem av en skolanställd. Skolans rektor informerades om händelsen. Rektorn talade med den personal som hade varit närvarande för att utreda vad som hänt. Rektorn kom fram till att händelsen hade sin grund i att en annan pojke hade blivit svartsjuk på A när A dansat med hans flickvän. Ingen från skolan hörde av sig till A eller hans föräldrar. A:s föräldrar ringde till rektorn. Föräldrarna kontaktade också kommunen. Familjen fick träffa chefen för Barn- och ungdomsförvaltningen. Kommunen fick därigenom kännedom om trakasserier och den kränkande behandlingen.

A berättade kontinuerligt om trakasserierna för sina lärare på skolan, främst sin klassföreståndare. A:s föräldrar kontaktade A:s klassföreståndare flera gånger och påtalade de trakasserier A blev utsatt för. Klassföreståndaren svarade alltid att han skulle informera rektorn om händelserna.

Under den aktuella tidsperioden vidtog Y-skolan åtgärder riktade mot B. Enligt uppgift från skolan bestod åtgärderna i följande. Psykolog och specialpedagog hos Centrala resursteamet i X gjorde en utredning av B:s situation. B fick genomgå Repulse/Art – ett program för att hantera sin sociala situation. Skolan satte in stöd/en assistent för B fr.o.m. årskurs sju. Rektorn kontaktade de sociala myndigheterna för att få råd och stöd. När rektorn fick kännedom om att något hade hänt där B hade varit inblandad gjorde rektorn en utredning som innefattande samtal med inblandade personer, kontakt med ansvarig lärare och assistent samt kontakt med B:s föräldrar. Inför årskurs nio fick B byta klass och en ny assistent anställdes för B:s räkning. Skolpersonal som arbetade med B fick särskild handledning genom socialtjänsten. Rektorn samordnade träffar mellan B:s assistent och B:s föräldrar. B fick samtalsstöd hos socialtjänsten.

I slutet av höstterminen 2011, i årskurs nio, föreslog skolan att de skulle genomföra medling mellan A och B. Det innebar att de skulle ha ett gemensamt möte och prata med varandra. Det ville inte A och hans föräldrar gå med på.

Bristerna i skolans hantering av trakasserierna fick långtgående konsekvenser för A. De andra eleverna på skolan vågade inte umgås med A av rädsla för att då själva bli trakasserade. A led av att skolan inte tog situationen på allvar och inte gjorde något för att stödja honom.

Skolan har brustit i sin utrednings- och åtgärdsskyldighet

I Y-skolans likabehandlingsplaner för år 2010 respektive åren 2011-2012 anges bl.a. att när kränkande behandling förekommer ska skolans likabehandlingsteam kopplas in och ärendet ska dokumenteras skriftligt. Det finns en särskild anmälningsblankett som ska fyllas i vid förekomst av diskriminering, trakasserier och annan kränkande behandling, och överlämnas till rektor för handläggning och beslut om åtgärd. I skolans likabehandlingsplan för år 2010 anges att uppföljning ska ske bl.a. genom att pågående och nyss avslutade fall ska tas upp på likabehandlingsteamets regelbundna träffar, för utvärdering av om vidtagna åtgärder hjälpt, och vid utvecklingssamtalen. Detta följde skolan inte i A:s fall.

Trakasserierna och den kränkande behandlingen mot A dokumenterades inte. Rektorn fick inte fullständig information om trakasserierna och den kränkande behandlingen. Skolan informerade inte huvudmannen om trakasserierna och den kränkande behandlingen. A och hans föräldrar fick inte information om vilka eventuella åtgärder som vidtogs för att få stopp på trakasserierna och den kränkande behandlingen. Det gjordes inte någon uppföljning av de olika händelserna. Skolan utredde inte A:s situation och gav inte A något stöd. Det sades att rektorn skulle delta i skolans utvecklingssamtal med A, men rektorn kom aldrig till något samtal. Skolan informerade inte huvudmannen om trakasserierna och den kränkande behandlingen.

Rättslig reglering

Enligt 2 kap. 7 § diskrimineringslagen (2008:567) är en utbildningsanordnare som får kännedom om att en elev som deltar i utbildningsanordnarens verksamhet anser sig i samband med verksamheten ha blivit utsatt för trakasserier skyldig att utreda omständigheterna kring de uppgivna trakasserierna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra trakasserier i framtiden.

Motsvarande bestämmelse avseende kränkande behandling finns i 14 a kap. 10 § skollagen (1985:1100) och 6 kap. 10 § skollagen (2010:800). 1985 års skollag är upphävd, men är fortfarande tillämplig på händelser som har inträffat före den 1 juli 2011.

Vidare följer av 6 kap. 10 § skollagen (2010:800) att en lärare eller annan personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn och att en rektor som får denna kännedom är skyldig att anmäla detta till huvudmannen.

I Skolverkets allmänna råd För att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling (SKOLFS 2009:38) anges bl.a. följande. Det bör finnas rutiner för hur informationen mellan huvudmannen, personal, elever och vårdnadshavare ska ske då någon i verksamheten får kännedom om att en elev upplever sig ha blivit utsatt för trakasserier eller kränkande behandling. En utredning bör allsidigt belysa vad som har inträffat och analysera orsakerna till detta samt omfatta både den eller de som kan ha utövat kränkningen och den som har blivit utsatt för den. Det bör finnas rutiner för hur akuta situationer ska hanteras och lösas när elever har utsatts för trakasserier eller kränkande behandling. De åtgärder som sätts in bör leda till långsiktiga lösningar. Åtgärderna som vidtas bör grundas på utredningen i det enskilda fallet och riktas till såväl den elev som blivit utsatt som till den eller dem som har utövat kränkningen. De vidtagna åtgärderna bör följas upp och utvärderas. Utredningen, åtgärderna och uppföljningen av dessa bör dokumenteras. (Punkterna 4 och 5.)

Av Skolverkets kommentarer till de allmänna råden framgår följande. Skyldigheten att utreda om någon har utsatts för trakasserier inträder så snart någon i verksamheten har fått kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för detta. Om en elev upplever sig ha blivit utsatt för trakasserier är det viktigt att berörda vårdnadshavare informeras så fort som möjligt. Det är viktigt att den enskildes upplevelse av det inträffade är utgångspunkten för utredningen kring vad som hänt. Utredningens omfattning och metod måste anpassas till varje enskilt fall. Ibland kan det vara tillräckligt att genom några få frågor få händelsen klarlagd. En sådan enkel utredning kan dock bara anses tillräcklig om händelsen varit bagatellartad och situationen därefter är upplärd. I andra fall kan utredningsskyldigheten bli mer långtgående och omfatta fler elever samt personal. En utredning kan även involvera elevens vårdnadshavare. Det är viktigt att vara uppmärksam på om en kränkning är en enskild händelse eller om den är en del av systematiska och återkommande kränkningar. Med internet och mobiltelefoner suddas gränserna mellan skolan och fritiden ut. Om kränkningar som begås på elevernas fritid även fortsätter i verksamheten har denna ansvar för att agera. Om en elev utsatts för trakasserier eller kränkande

behandling måste beslut om och genomförande av åtgärder ske snabbt. Därför är det viktigt att rutinerna för hur personalen ska agera i sådana situationer är väl förankrade i verksamheten. De åtgärder som vidtas på såväl kort som lång sikt måste leda till att trakasserierna eller kränkningarna upphör. För att förvissa sig om detta måste åtgärderna följas upp och utvärderas. Om det visar sig att åtgärderna varit otillräckliga måste andra eller kompletterande insatser genomföras till dess att situationen är varaktigt löst. Dokumentationen är ett viktigt stöd i arbetet med att följa upp åtgärderna och eventuellt förändra dem eller sätta in nya. Det är även en rättsäkerhetsfråga, eftersom den ger berörd personal, elever och vårdnadshavare möjlighet till insyn. (Kommentarer till Skolverkets allmänna råd om att främja likabehandling och förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling, SKOLFS 2009:38, punkterna 4 och 5.)

Bevisning

DO ber att få inkomma med bevisuppgift efter att det har klargjorts vilka omständigheter som är tvistiga i målet.

Ansökningsavgift

Ansökningsavgiften 450 kronor har betalats till tingsrättens plusgirokonto 814051-9.

Ulrika Dietersson

Bilagor

1. Personuppgifter
2. Likabehandlingsplan för grundskolan X 2010.
3. Likabehandlingsplan/plan för kränkande behandling för grundskolan Hökensås 2011-2012
4. Utdrag ur Skolverkets allmänna råd och kommentarer, För att förebygga diskriminering, trakasserier och kränkande behandling, s. 19-23
5. Rättegångsfullmakt
6. Kvitto på betald ansökningsavgift